

Boscós diferents

Martí BOADA i JUNCÀ

Habitualment els boscos són mirats i interpretats des d'una perspectiva botànica. Tot i que una part de la seva comprensió pot venir d'aquest costat, el bosc és molt més que una comunitat vegetal determinada. Actualment, pel que fa a coneixements, podem considerar que hi ha una dimensió química del bosc, una física, una ecologia, una forestalitat, una antropologia, una economia, una sociologia, una dimensió terapèutica, una cosmovisió, uns serveis ambientals... i que poden jugar un paper notori davant la crisi ambiental.

Reconeixent la complexitat del bosc, no podem dir que hi hagi una sola metodologia per a la seva comprensió; cal una aproximació al màxim d'holística possible, aquest és un repte. La urgència pendent és que cal alfabetitzar-nos, com ho hem fet en d'altres disciplines, i més si considerem que la comprensió del bosc no és una simple curiositat territorial o paisatgística, sinó una oportunitat per comprendre millor el territori tant des del punt de vista local com planetari.

Una consideració és que els boscos no estan quiets, per dinàmica natural tendeixen a expandir-se horitzontalment, ocupant els conreus i pastures abandonats, i a créixer en volum de fusta dreta, incrementant la mida i l'alçada de l'arbre i augmentant l'estoc de plançons de l'any, mitjançant els processos de regeneració a través del reclutament. Una massa forestal actual en poc temps haurà canviat d'estructura, fins i tot de dinàmica. Aquesta és una idea que és recomanable de tenir. Raó per la qual cal tenir en compte la bondat d'una gestió sostenible de les masses forestals, formulada amb criteris de sostenibilitat. La idea de la intocabilitat dels boscos i deixar que vagin fent no és aconsellable.

Els boscos actuals han canviat, són diferents en composició, estructura i percepció i ús social, Alguns especialistes defineixen els boscos mediterranis actuals com a boscos inflamables. Tot i que a Andorra els incendis forestals són generalment d'extensió reduïda, per la seva orografia, composició i per la capacitat d'intervenció del cos de Bombers, tot s'ha de dir. La recurrència es pot considerar lleu, una dotzena de focs anuals, distribuïts en dos etapes, març

(sembla que d'origen agroramader) i juliol- agost, provocats per tempestes seques estivals. En el cas d'Andorra cal tenir present que els boscos, amb les seves més de deu tipologies, representen el paisatge de distribució territorial més àmplia, amb més del 40% de cobertura en el conjunt del país. Uns boscos que, tot i no tenir una expansió semblant als països veïns, van cobrint antigues pastures i augmenten en densitat. Actualment poden representar més de 20.000 ha. Amb una probable producció primària d'unes 4 tones per ha, possiblement representa un increment anual d'unes 80.000 tones de fusta dreta i bosc expansiu.

Tot i que com s'ha dit a Andorra a dia d'avui els focs no tenen una gran rellevància, és aconsellable no oblidar que una resposta del sistema a aquesta expansió, incrementada per l'escalfament global, és la seva irrupció intensificada. Uns focs actuals que es poden manifestar amb una virulència sense precedents. Són els anomenats focs de sisena generació, que assolixen unes estructures convectives d'alta temperatura i que es propaguen de manera imparable. Un risc que, si bé a Andorra no sembla que té una latència notòria, no es pot oblidar.

No sembla que hi hagi dubtes que en un context de crisi ambiental i climàtica com el que vivim, una contribució a la seva superació ha de ser un canvi en el model econòmic lineal i desplegar una nova economia alternativa i possible. Aquest és el cas de les innovadores i tanmateix complexes propostes de l'economia circular, en les quals una gestió forestal sostenible pot millorar les reserves i embornals de carboni, inclosa la transferència de carboni a productes de fusta (pensar en les innovadores formes de construcció d'habitatge sostenibles), abordant la saturació de l'embornal.

Altrament, si l'Estratègia Europa 2020 convoca els països a utilitzar eficientment els recursos, obrir noves formes de treballar en matèria d'energia i de consum, primant la reducció, la reutilització i el reciclatge, inspirada en els cicles de la natura, el bosc és l'exemple de producció neta, energia de fonts renovables, biodegradabilitat, i per tant, es pot afirmar que els principis de l'economia circular es donen en els boscos.

Martí Boada i Juncà,

doctor en Ciències Ambientals, investigador
i professor de l'ICTA (Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals) – UAB, consultor UNESCO